

การอ่านและใช้แผนที่
เพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

หัวข้อ

1. การอ่านแผนที่ 1:50,000
2. การจัดเขตลุ่มน้ำ
3. การอ่านแผนที่สำหรับใช้ปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินการ
4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ
5. การสำรวจและออกแบบ

1. การอ่านแผนที่ 1:50,000

สิ่งที่ควรรู้ในแผนที่

1. ชื่อชุดแผนที่และมาตราส่วน
2. ชื่อระวาง
3. ระวางแผนที่
4. หมายเลขระวาง
5. สารบัญระวางติดต่อกัน
6. หมายเลขประจำชุด
7. มาตราส่วน
8. คำอธิบายสัญลักษณ์
9. การอ่านพิกัด

1. ชื่อชุดแผนที่และมาตราส่วน

เป็นชื่อและมาตราส่วนของแผนที่

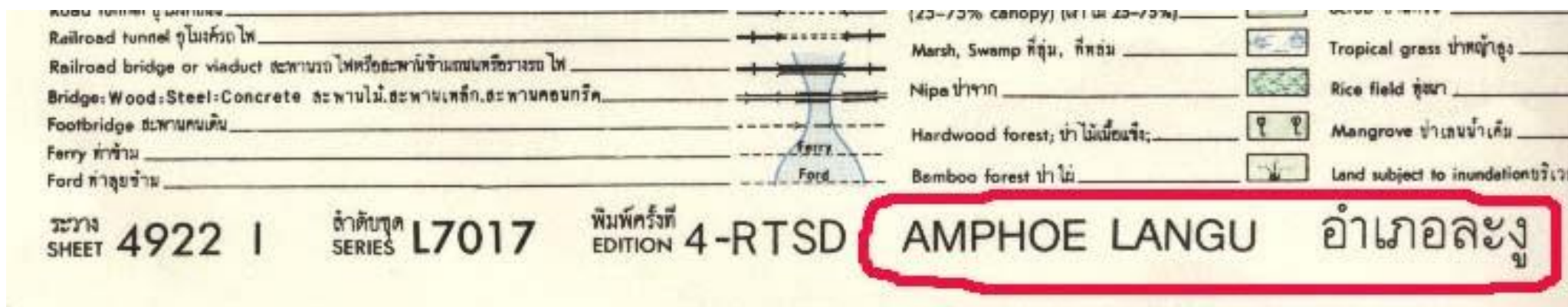
ตัวอย่าง คือ ประเทศไทย THAILAND 1:50,000

2. ชื่อระวาง

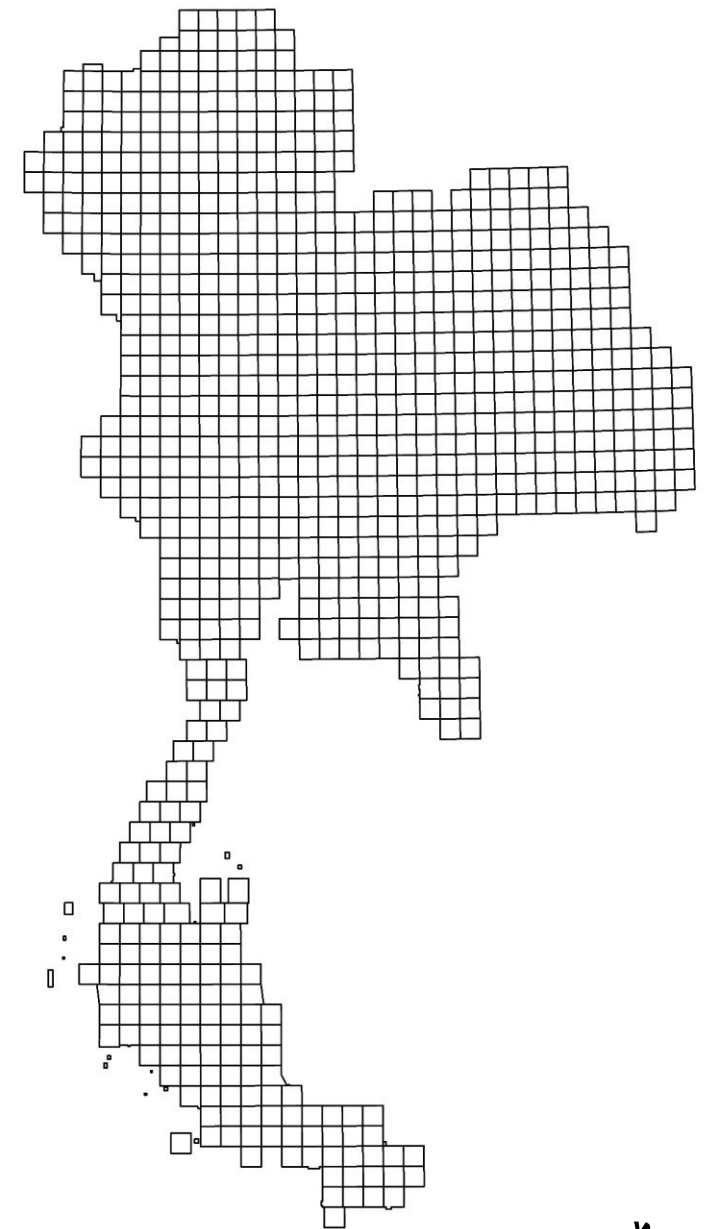
เป็นชื่อเรียกประจำระวางหนึ่งๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชื่อที่ได้มาจากรายละเอียดที่เด่นหรือที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ที่แผนที่แผ่นนั้นครอบคลุมอยู่ เช่น ชื่อของจังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน

ตัวอย่าง เช่น อำเภอละงู AMPHOE LANGU

3. ระวางแผนที่

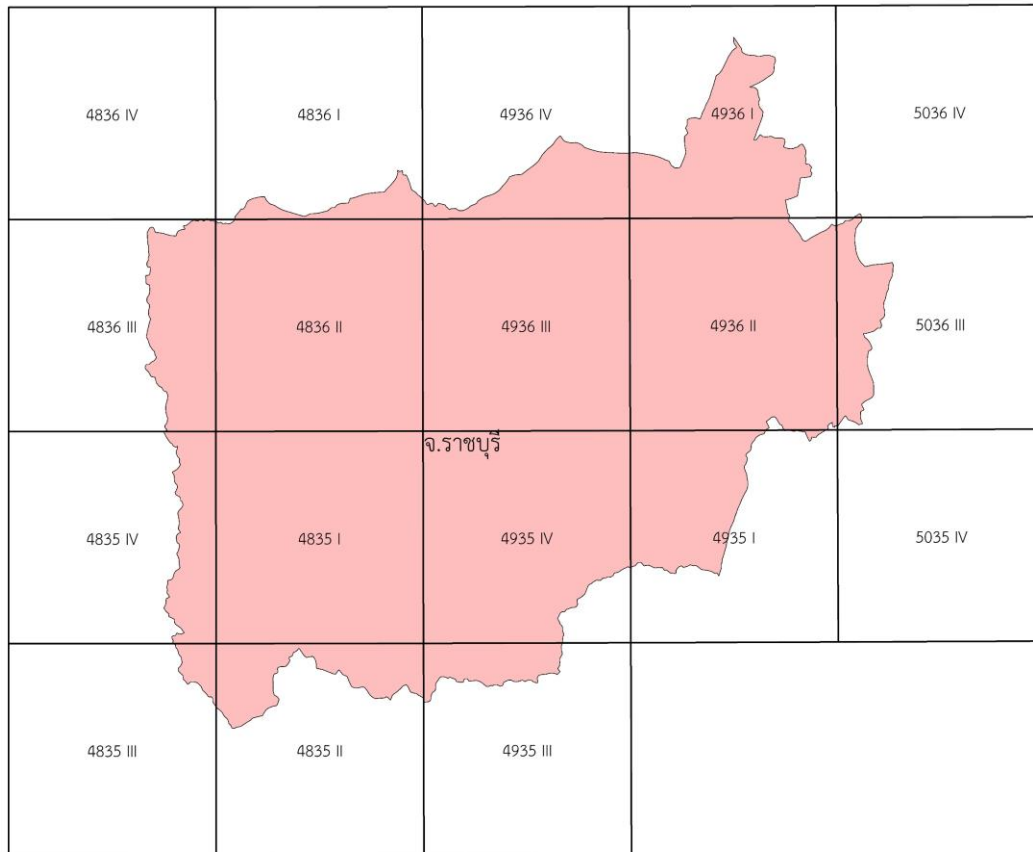
เป็นหมายเลขที่กำหนดขึ้น โดยมีข้อกำหนดแน่นอนตามระบบของอเมริกัน เพื่อให้ทราบว่าแผนที่ระวางนั้นๆ เป็นของส่วนใดในภูมิประเทศจริง

ระวาง 1:50,000 ประเทศไทย

3. ระวางแผนที่ (ต่อ)

ระวาง 1:50,000 ของจังหวัดราชบุรีประกอบไปด้วย 18 ระวาง ดังภาพ

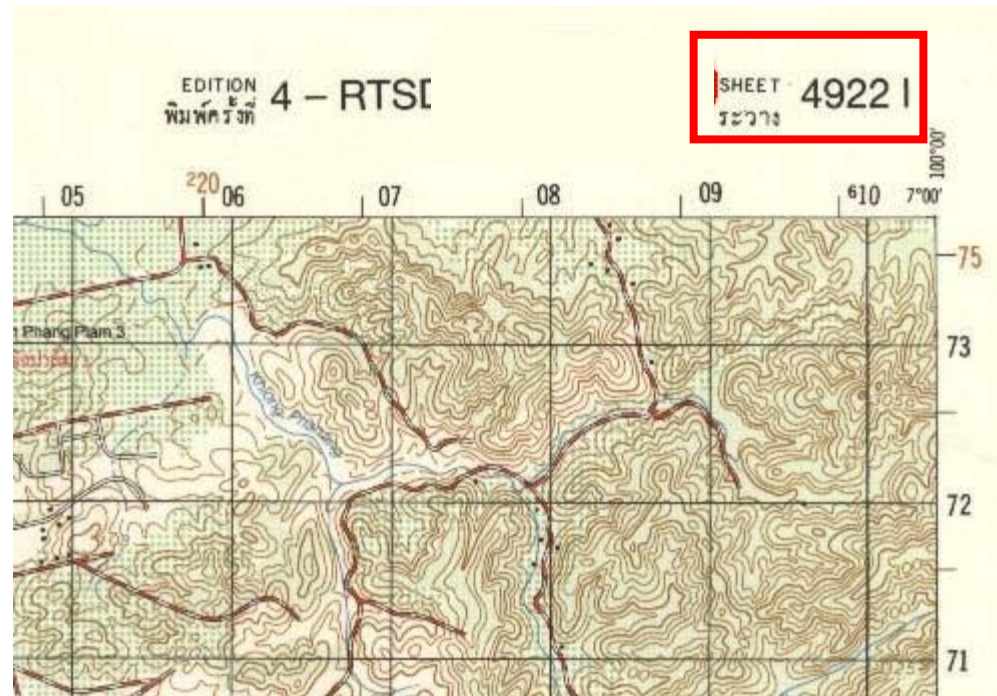

แต่ละระวางมีหมายเลขระวางไม่ซ้ำกัน
ประกอบด้วยตัวเลขอารบิก 4 ตัว และเลขโรมัน
(I II III หรือ IV)

4. หมายเลขระวาง

เป็นตัวเลขที่บอกให้ทราบว่าแผนที่ระวางที่เท่าไร เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงหรือค้นหา

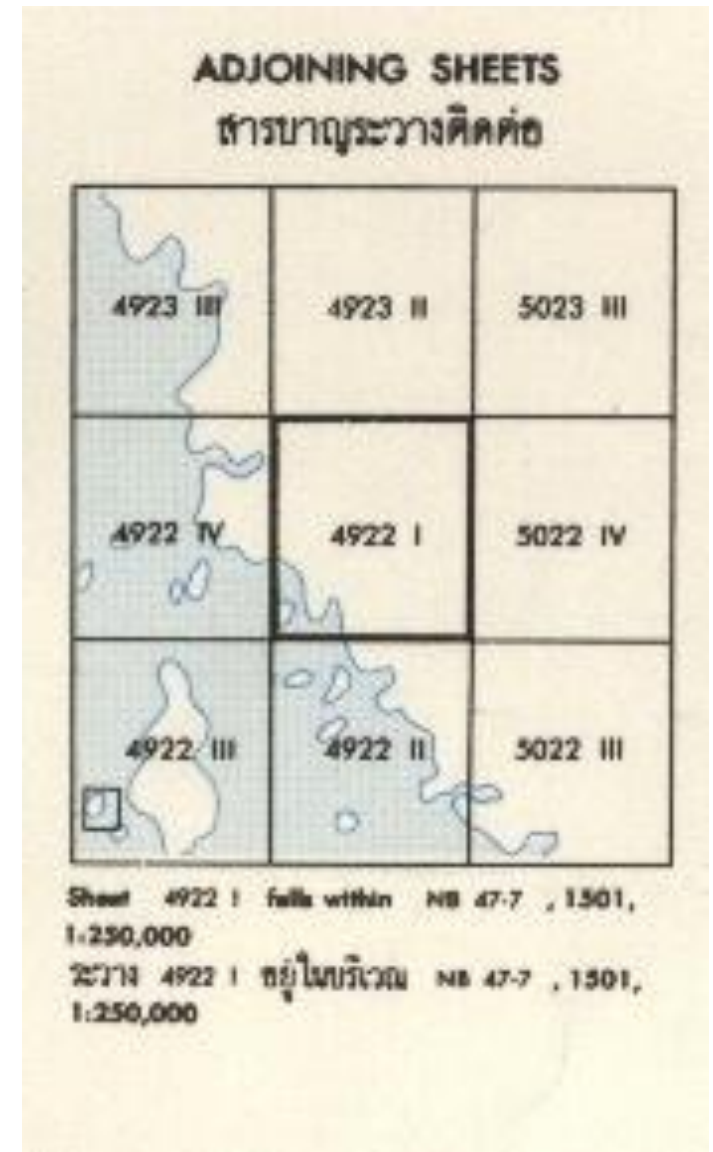
ตัวอย่าง เช่น Sheet 4922 I
ระวาง

5. สารบัญระวางติดต่

เป็นแผนภาพที่แสดงไว้ เพื่อบอกข้อมูลที่จำเป็นให้ผู้ใช้
แผนที่เข้าใจข้อมูลบนแผนที่มากขึ้น

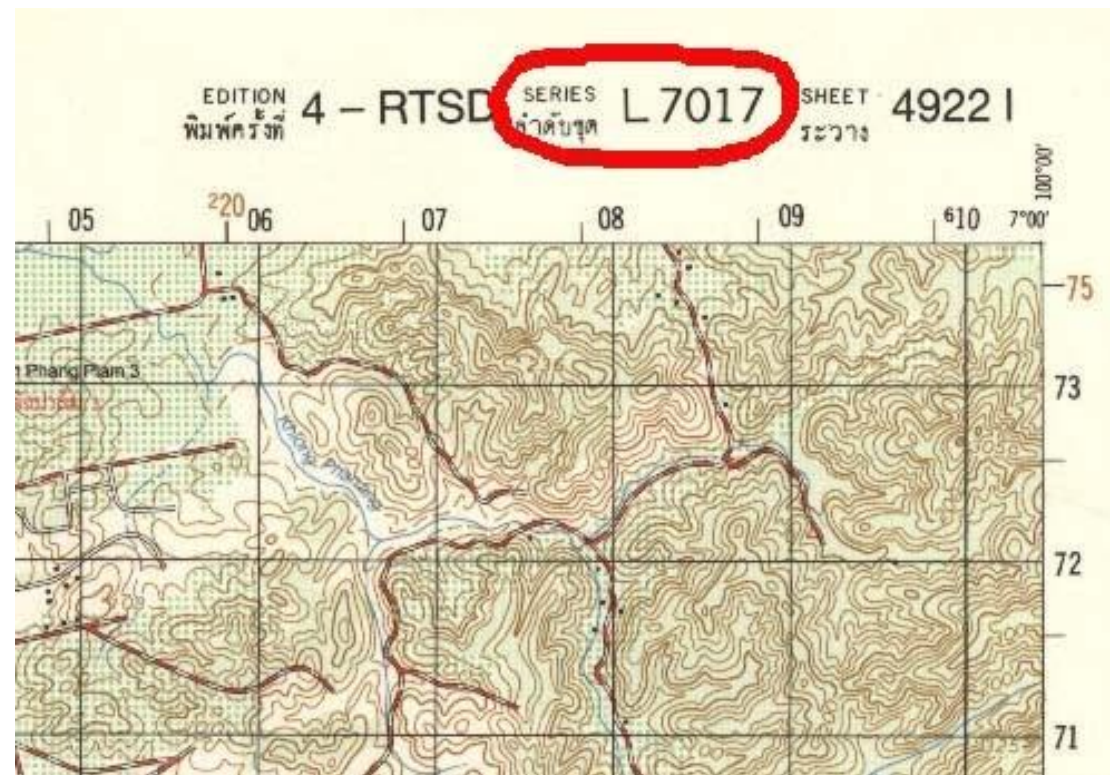

6. หมายเลขประจำชุด

เป็นหมายเลขอ้างอิงที่แสดงถึงการจัดทำแผนที่ว่าเป็นแผนที่ชุดใด ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข

ตัวอย่าง เช่น ลำดับชุด L7017

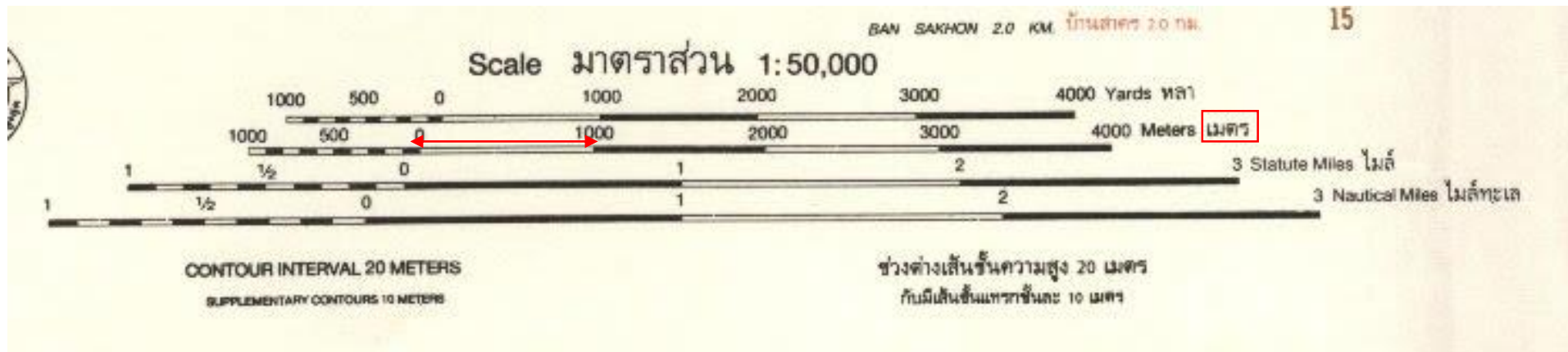
SERIES

7. มาตราส่วน

เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบถึงอัตราส่วนระหว่างระยะในแผนที่กับระยะในภูมิประเทศที่ตรงกัน จะมีหน่วยวัดที่แตกต่างกัน เช่น ไมล์ เมตร หลา ไมล์ทะเล

ตัวอย่าง เช่น

จากมาตราส่วนรูปแท่ง (สังเกตช่องเมตร) หมายความว่า 1 ช่องใหญ่ ถ้าเอาไปทาบบลงแผนที่แล้วจะเท่ากับ 1000 เมตรบนพื้นที่ภูมิประเทศจริง

8. คำอธิบายสัญลักษณ์

เป็นรายละเอียดที่อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ใช้แสดงในแผนที่
ตัวอย่าง เช่น

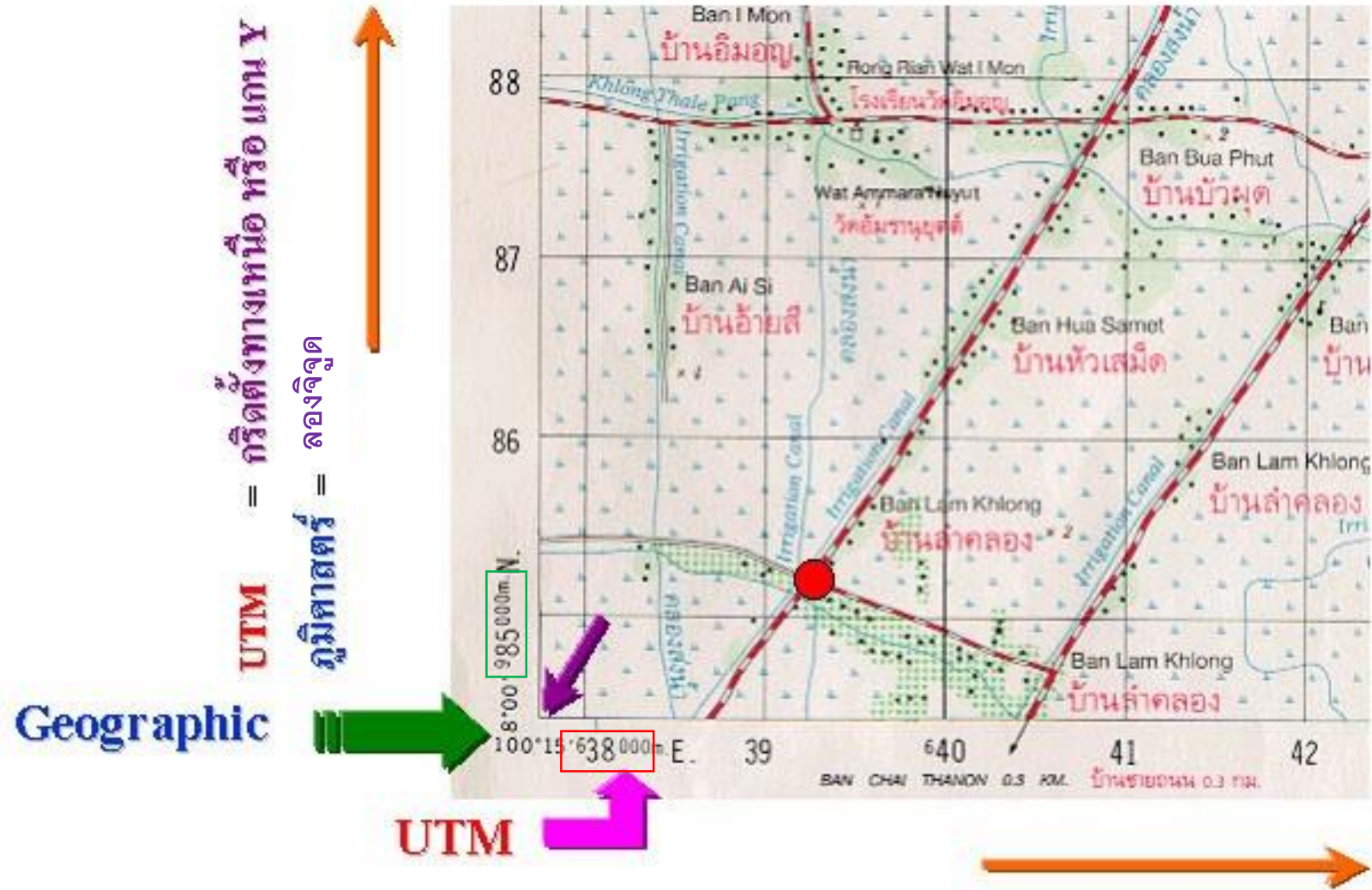
LEGEND คำอธิบายสัญลักษณ์

MAP INFORMATION AS OF 1968 ข้อมูลแผนที่รวบรวมถึง พ.ศ. 2511

On this map a LANE is considered as being a minimum of 2.4 meters (8 feet) in width.
ถนนที่มีความกว้างอย่างน้อย 2.4 เมตร (8 ฟุต) ในแผนที่จะวางนิตินัยว่าเป็น 1 ทางวิ่ง
There are numerous identically named villages portrayed on this map
มีหมู่บ้านที่มีชื่อซ้ำกันหลายหมู่บ้านในแผนที่จะวางนิตินัย

ROADS ถนน All weather ใช้ได้ทุกฤดู hard surface, two or more lanes wide พื้นถนนแข็ง, กว้างตั้งแต่สองทางวิ่งขึ้นไป loose or light surface, two or more lanes wide พื้นถนนอ่อน, กว้างตั้งแต่สองทางวิ่งขึ้นไป hard surface, one lane wide พื้นถนนแข็ง, กว้างหนึ่งทางวิ่ง loose or light surface, one lane wide พื้นถนนอ่อน, กว้างหนึ่งทางวิ่ง Fair or dry weather, loose surface ใช้ได้ในฤดูแล้ง, พื้นถนนอ่อน Cart track ทางเกวียน Footpath, trail ทางคน, ทางเท้า Route markers; Primary, Secondary เลขหมายทางหลวง; ทางหลวงสายประธาน, สายรอง RAILROADS ทางรถไฟ Normal gauge, 1 m. (3'3.37") wide รางกว้างธรรมดา (1 ม.) Single track, with station รางเดี่ยวทางเดียวที่มีสถานี Double track รางคู่ Narrow gauge, single track รางแคบ, ทางเดี่ยว Narrow gauge, double track รางแคบ, รางคู่ Airfield: All weather; Seasonal สนามบิน: ใช้ได้ทุกฤดู; ใช้ได้ในฤดูแล้ง International boundary แนวพรมแดนระหว่างประเทศ Primary administrative division boundary (Changwat) แนวแบ่งเขตจังหวัด Secondary administrative division boundary (Amphoe, King Amphoe) แนวแบ่งเขตอำเภอ; กิ่งอำเภอ Village บ้าน Telephone or telegraph line สายโทรศัพท์หรือโทรเลข Power transmission line สายส่งกำลังสูง Well; Levee กำแพง; คันดิน Sand หาดทราย Road tunnel อุโมงค์ถนน Railroad tunnel อุโมงค์รถไฟ Railroad bridge or viaduct สะพานรถไฟหรือสะพานข้ามถนนหรือทางรถไฟ Bridge: Wood:Steel:Concrete สะพานไม้; สะพานเหล็ก; สะพานคอนกรีต Footbridge สะพานคนเดิน Ferry ท่าข้าม Ford ท่าลุยข้าม	Masonry dam carrying road เขื่อนกั้นที่สร้างด้วยปูนใช้มีถนนได้ Road on levee ถนนบนคันดิน Masonry dam impassable เขื่อนกั้นที่สร้างด้วยปูนรถผ่านไม่ได้ Earthen dam คันดิน Large rapids น้ำตกขนาดใหญ่ Large falls น้ำตกขนาดใหญ่ Small falls น้ำตกขนาดเล็ก Revetment เขื่อนกันดิน Changwat; Amphoe; ที่ตั้งจังหวัด; อำเภอ; King Amphoe offices กิ่งอำเภอ Monastery with temple วัดมีโบสถ์ without temple ไม่มีโบสถ์ Camp site; Rest house ลำน้ำ; ศาลที่พัก Pagode or stupa เจดีย์หรือพระธาตุ Christian church โบสถ์คริสต์ศาสนา Chinese shrine; Mosque ศาลเจ้าหรือศาลเทพารักษ์; มัสยิด School โรงเรียน Horizontal control point; หุตุศดัดฐานทางแนวถนน Bench mark หุตุศระดับ BMx792 Spot elevation in meters; จุดระดับสูงเขียนเป็นเมตร Checked; Unchecked ตรวจสอบแล้ว; ยังมิได้ตรวจสอบ Well บ่อน้ำ Salt evaporator ฝายเกลือ Lake or pond; Perennial; ทะเลสาบหรือหนองน้ำไหลตลอดปี; Intermittent มีน้ำไม่ตลอดปี Dense forest ป่าทึบ (over 75% canopy) (เงาไม้เกินกว่า 75%) Open forest ป่าโปร่ง (25-75% canopy) (เงาไม้ 25-75%) Mush; Swamp หนอง; ที่ลุ่ม Nipa ป่าจาก Hardwood forest; ป่าไม้เนื้อแข็ง; Bamboo forest ป่าไผ่ Orchard; Plantation สวนหรือไร่; สวนพืชป่า Scrub ป่าละเมาะ Tropical grass ป่าหญ้าสูง Rice field ทุ่งนา Mangrove ป่าเลนน้ำเค็ม Land subject to inundation บริเวณที่น้ำท่วมถึง

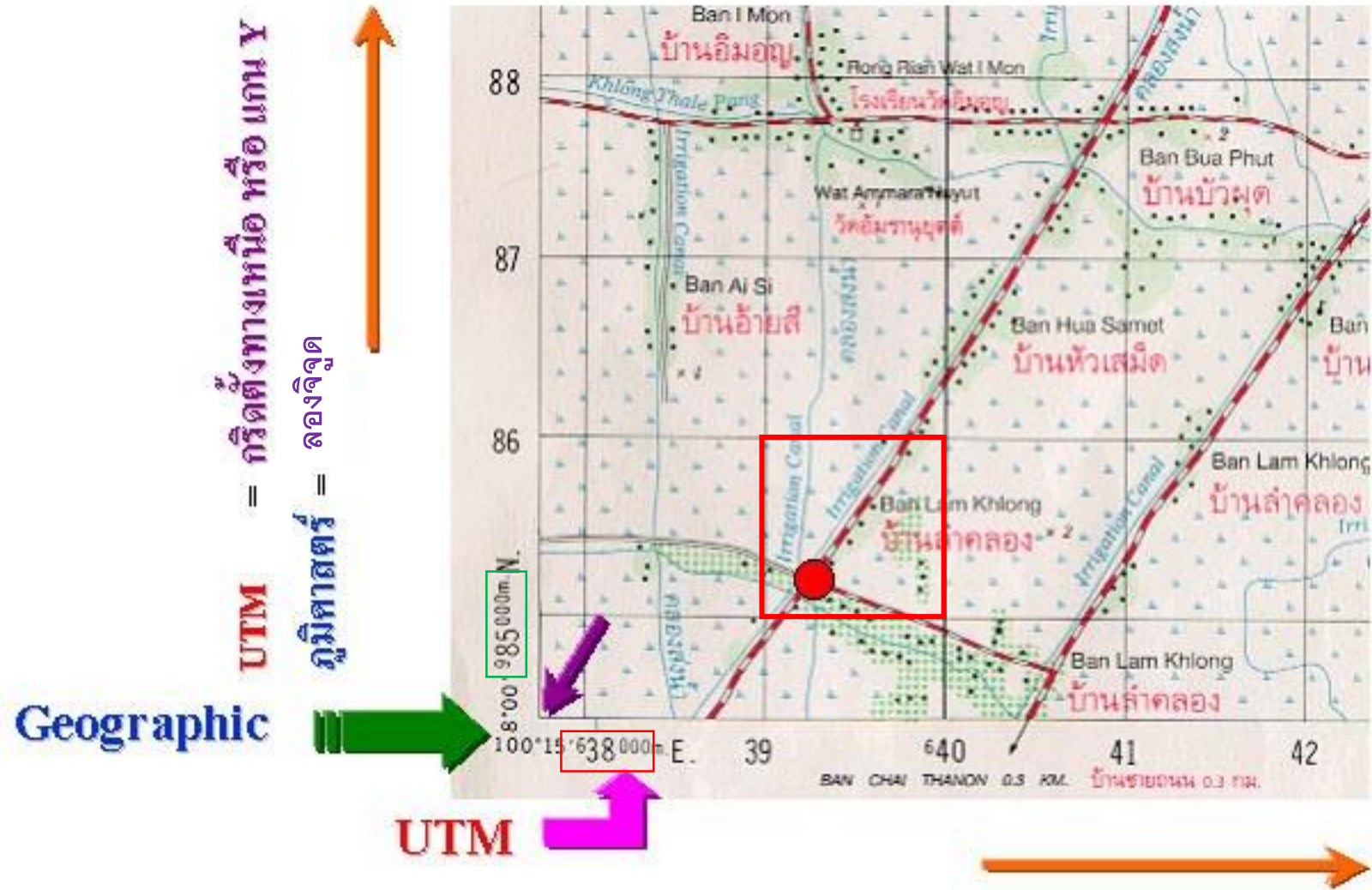
9. การอ่านพิกัด

การอ่านตัวเลขจึงประกอบด้วย 2 ส่วน
ส่วนแรก - เป็นตัวเลขอ่านไปทางขวา
ส่วนหลัง - เป็นตัวเลขอ่านขึ้นข้างบน
Read RIGHT UP

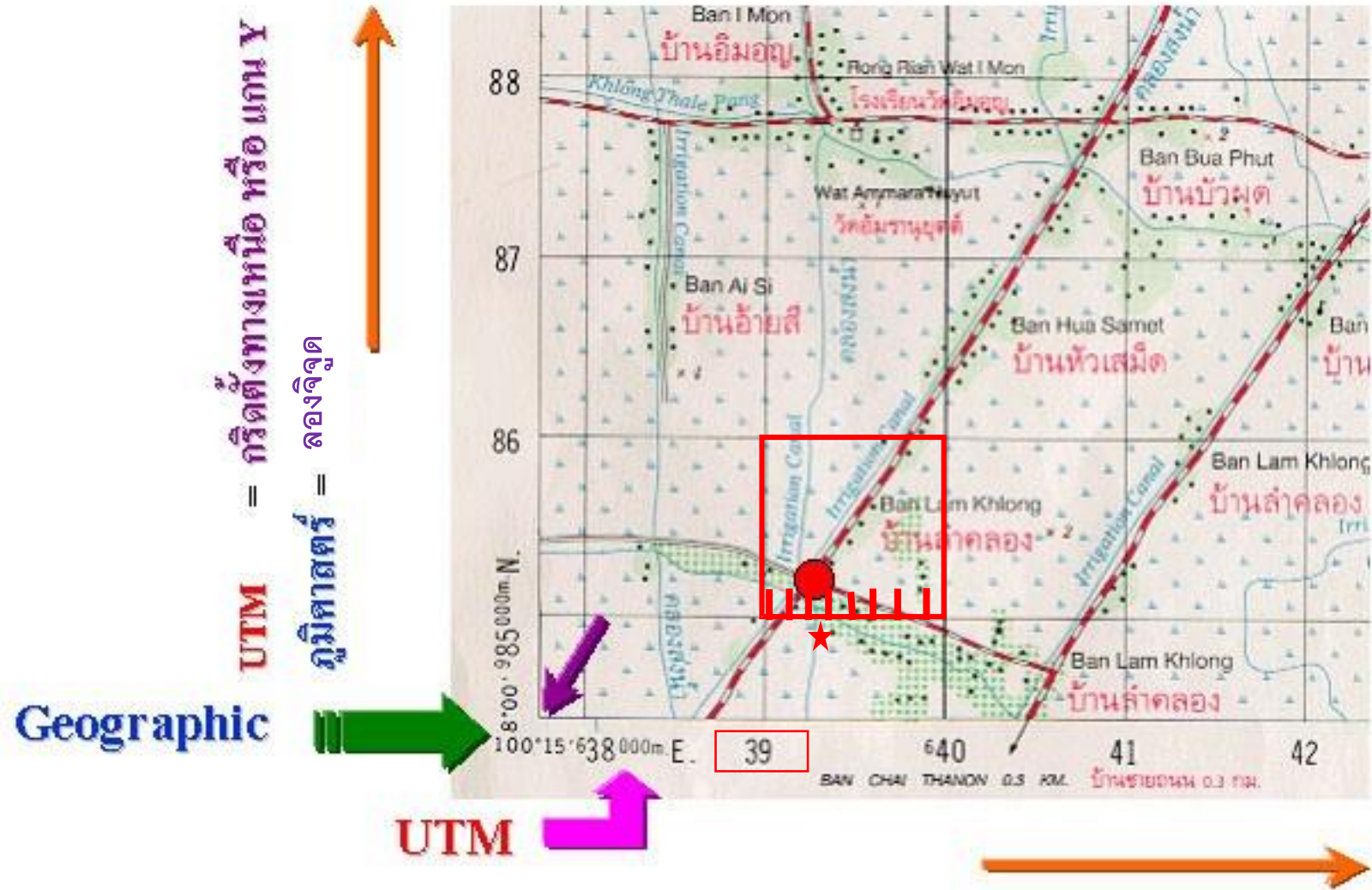

9. การอ่านพิกัด

การอ่านตัวเลขจึงประกอบด้วย 2 ส่วน
 ส่วนแรก - เป็นตัวเลขอ่านไปทางขวา
 ส่วนหลัง - เป็นตัวเลขอ่านขึ้นข้างบน
Read RIGHT UP

9. การอ่านพิกัด

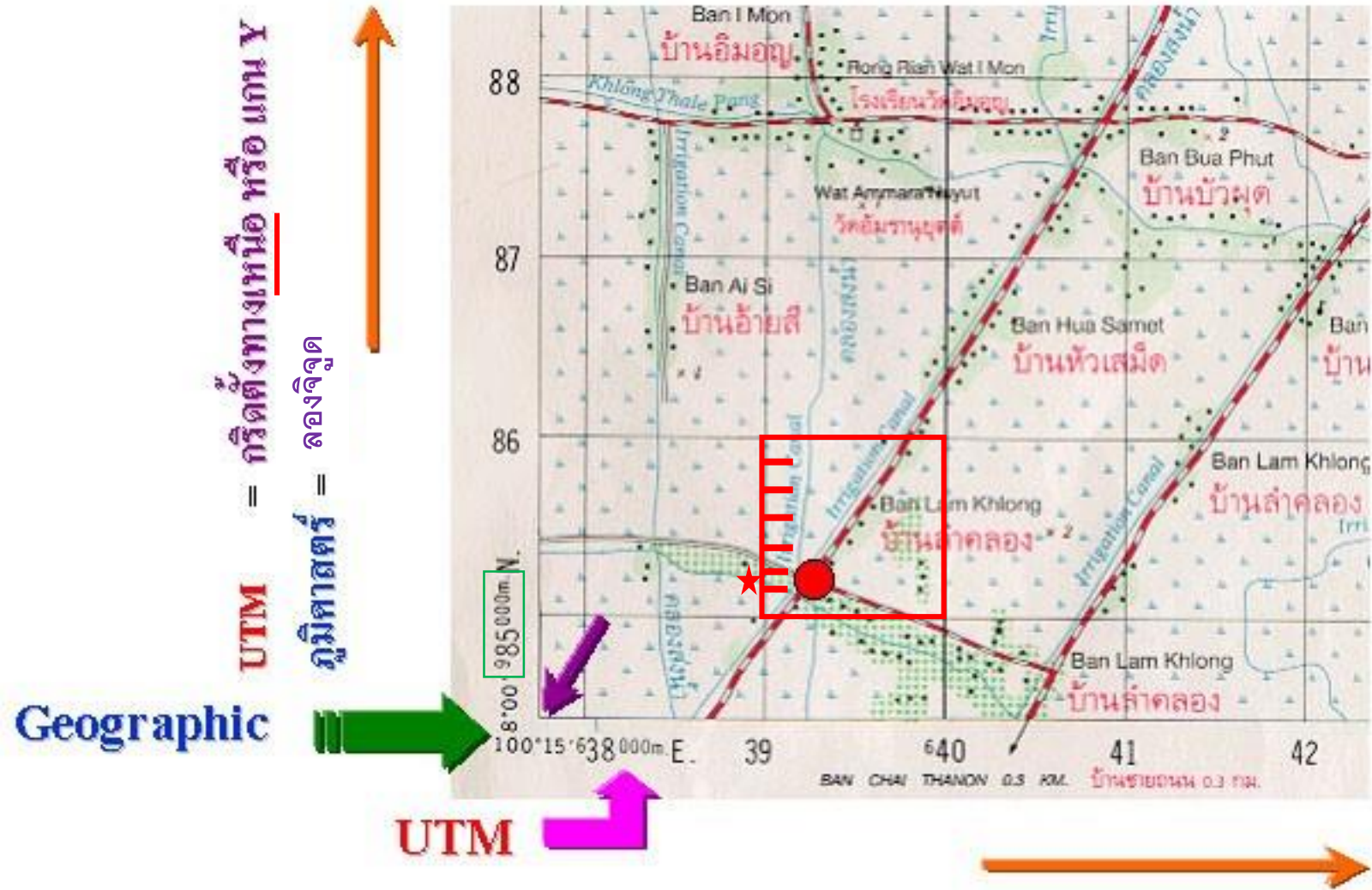

การอ่านตัวเลขจึงประกอบด้วย 2 ส่วน
 ส่วนแรก - เป็นตัวเลขอ่านไปทางขวา
 ส่วนหลัง - เป็นตัวเลขอ่านขึ้นข้างบน
Read RIGHT UP

จุดที่วงกลมสีแดงจะมีค่าพิกัดดังนี้
 แกน X = 639400 ตะวันออก (E)

9. การอ่านพิกัด

การอ่านตัวเลขจึงประกอบด้วย 2 ส่วน
 ส่วนแรก - เป็นตัวเลขอ่านไปทางขวา
 ส่วนหลัง - เป็นตัวเลขอ่านขึ้นข้างบน
Read RIGHT UP

จุดที่วงกลมสีแดงจะมีค่าพิกัดดังนี้
 แกน X = 639400 ตะวันออก (E)
 แกน Y = 985200 เหนือ (N)

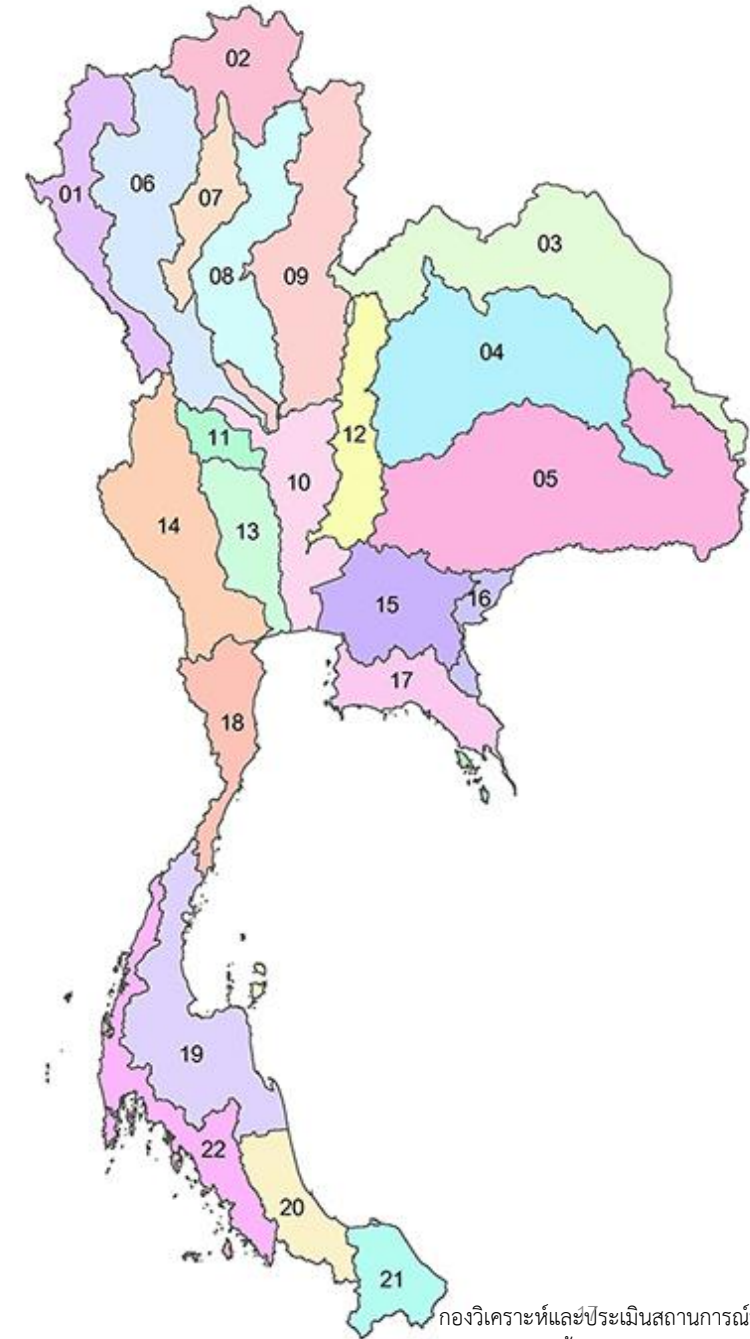

2. การจัดเขตลุ่มน้ำ

ลุ่มน้ำหลัก

ประเทศไทยมี 22 ลุ่มน้ำหลักและ 353 ลุ่มน้ำสาขา
ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564

- 01 ลุ่มน้ำสาละวิน
- 02 ลุ่มน้ำโขงเหนือ
- 03 ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ
- 04 ลุ่มน้ำชี
- 05 ลุ่มน้ำมูล
- 06 ลุ่มน้ำปิง
- 07 ลุ่มน้ำวัง
- 08 ลุ่มน้ำยม
- 09 ลุ่มน้ำ่าน
- 10 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา
- 11 ลุ่มน้ำสะแกกรัง
- 12 ลุ่มน้ำป่าสัก
- 13 ลุ่มน้ำท่าจีน
- 14 ลุ่มน้ำแม่กลอง
- 15 ลุ่มน้ำบางปะกง
- 16 ลุ่มน้ำโตนเลสาป
- 17 ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก
- 18 ลุ่มน้ำเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์
- 19 ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน
- 20 ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 21 ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง
- 22 ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

2. การจัดเขตลุ่มน้ำ (ต่อ)

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 ลุ่มน้ำ

(ตามการแบ่งลุ่มน้ำหลักของประเทศไทยโดยคณะกรรมการอุทกวิทยาแห่งชาติ)

1. **ลุ่มน้ำแม่กลอง** – เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ประกอบด้วยลุ่มน้ำสาขา 2 ลุ่มน้ำ คือ

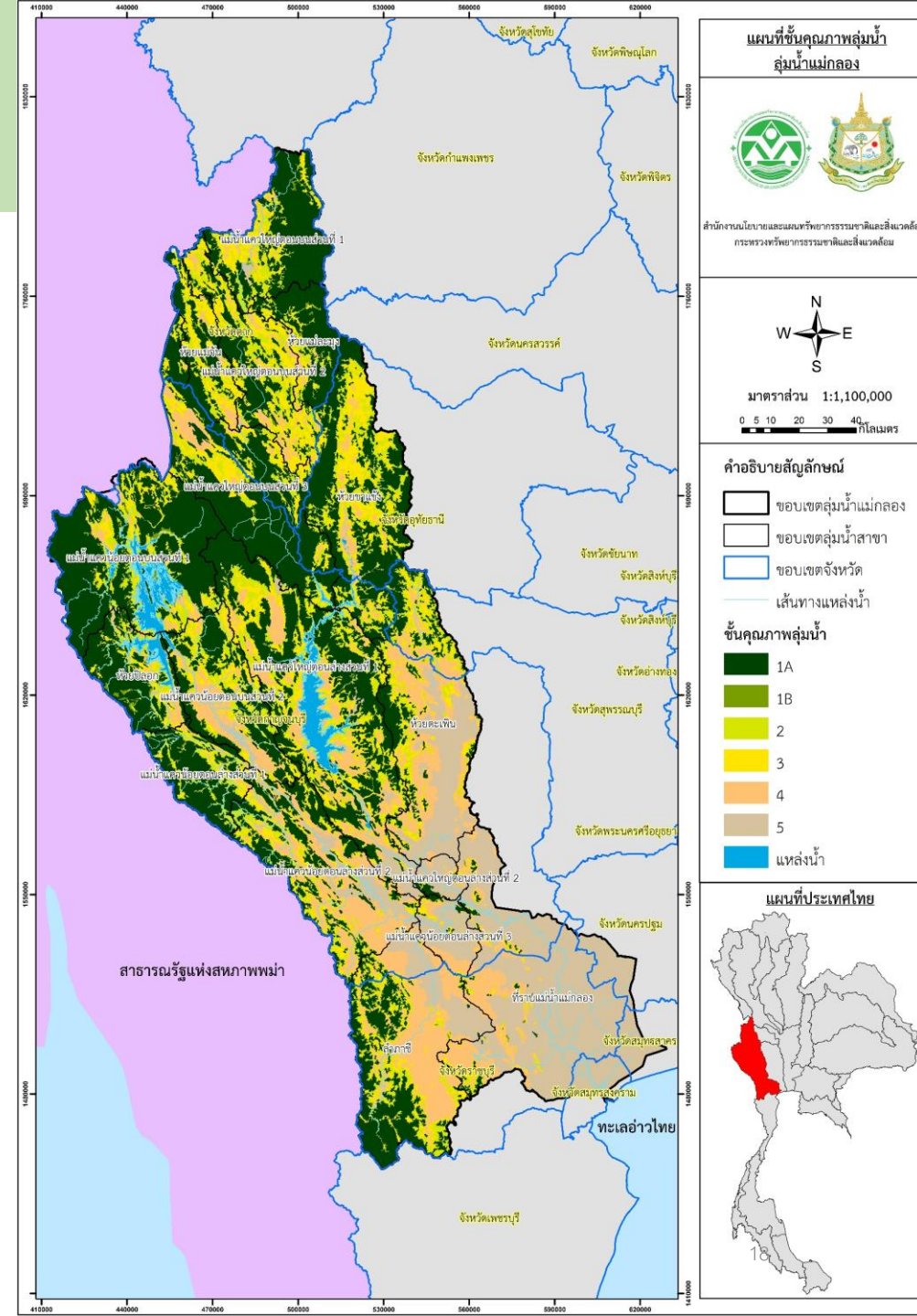
- ลุ่มน้ำสาขาลำภาชี : ครอบคลุมพื้นที่อ.สวนผึ้ง บ้านคา

และบางส่วนของอ.จอมบึง มีลำน้ำลำภาชี (ลำน้ำสายหลัก)

ไหลผ่านเขตจังหวัดราชบุรีทั้งสิ้น 118 กิโลเมตร มีลำน้ำย่อย 24 สาย (คิดเป็น 42.99 ของพื้นที่จังหวัด)

- ลุ่มน้ำสาขาที่ราบแม่กลอง : ครอบคลุมพื้นที่อ.เมือง โพธาราม บางแพ ดำเนินสะดวก วัดเพลง และบางส่วนของอ.จอมบึง บ้านโป่ง ปากท่อ มีแม่น้ำแม่กลอง (ลำน้ำสายหลัก)

ไหลผ่านเขตจังหวัดราชบุรีทั้งสิ้น 67 กิโลเมตร (คิดเป็น 45.23 ของพื้นที่จังหวัด)

3. การอ่านแผนที่สำหรับใช้ปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินการ

ยกตัวอย่างแผนที่สำรวจก่อนออกแบบ
โครงการบริหารจัดการดินและน้ำเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำต้นแบบ

1

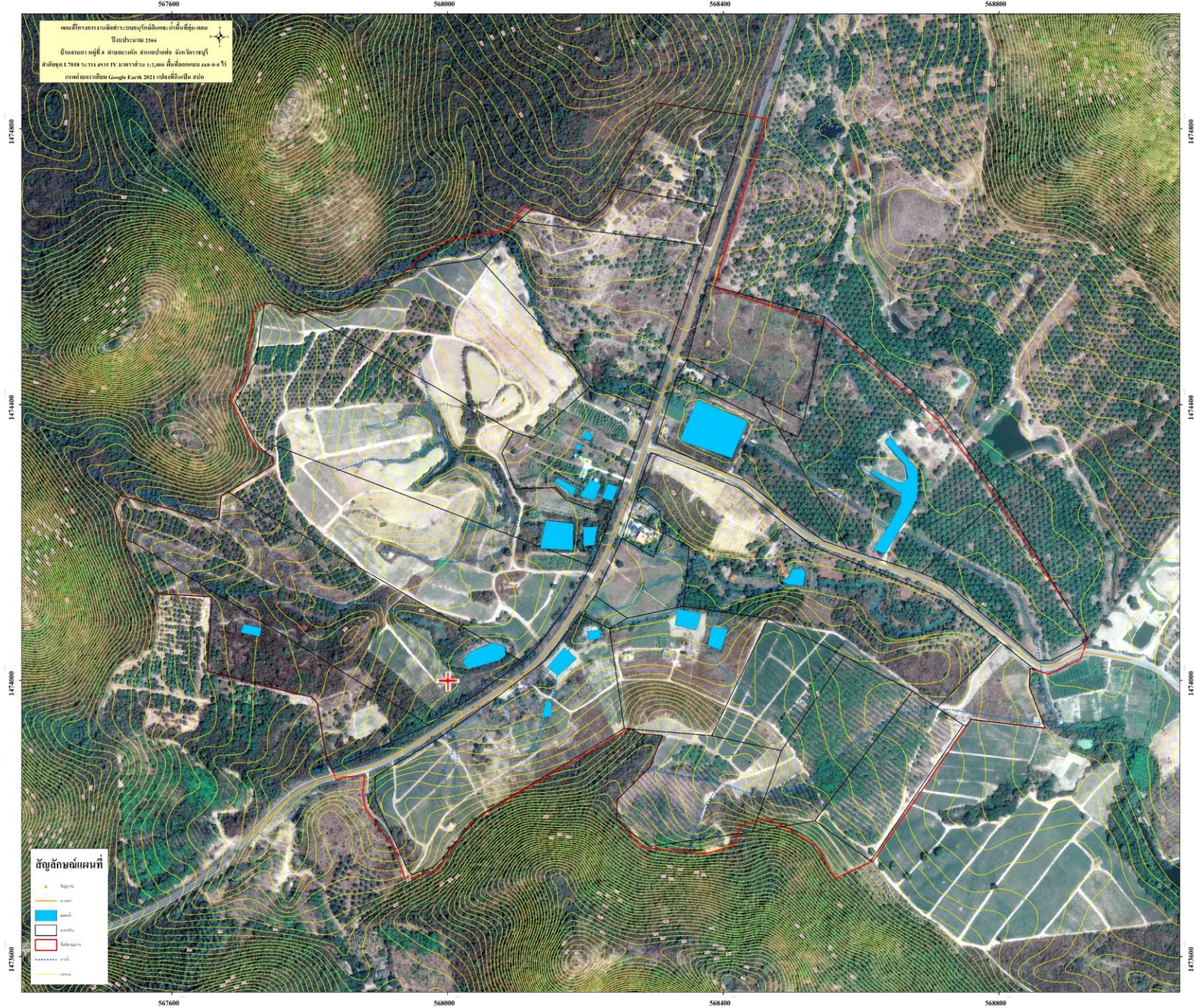

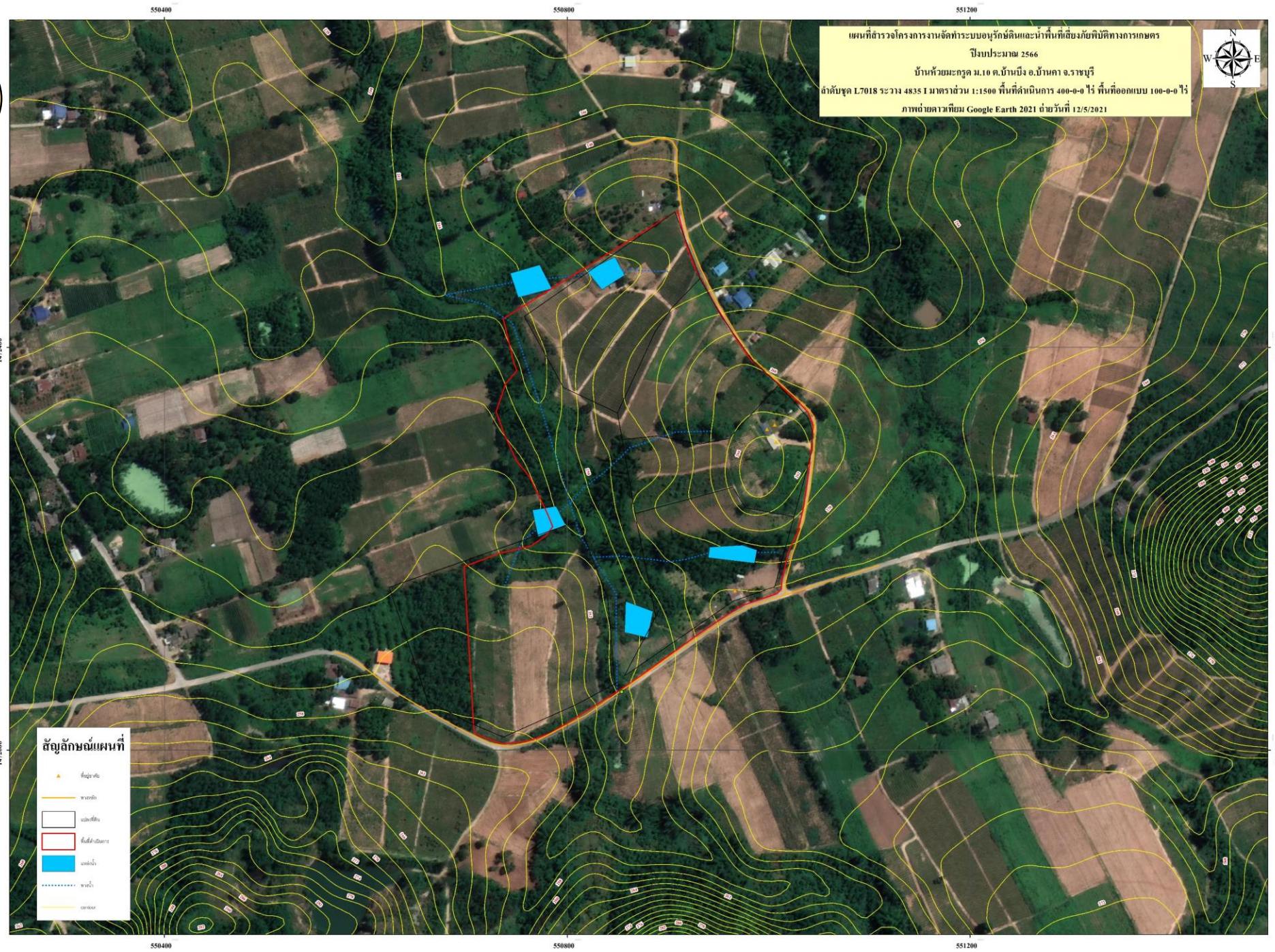

3

4

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ

แต่ละโครงการจะมีรูปแบบมาตรการงานอนุรักษ์ดินและน้ำสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ สามารถจำแนกโครงการสำคัญได้ 5 โครงการ

โครงการสำคัญ	ลักษณะของพื้นที่	มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่แนะนำ	ผลลัพธ์
1. การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	พื้นที่ภายใต้โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริครอบคลุมพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงและพื้นที่ลุ่ม-ดอน	- คูเบนน้ำ - นาขั้นบันได - ขั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง - ขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง - ฝายชะลอน้ำ - บ่อดักตะกอนดิน - ทางลำเลียงในไร่นา - มาตรการอื่นๆที่เหมาะสม	- เกษตรกรนำความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ต่อผู้อื่น - พื้นที่การเกษตรได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดินให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

โครงการสำคัญ	ลักษณะของพื้นที่	มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่แนะนำ	ผลลัพธ์
2. การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง	พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในบริเวณที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 500 เมตรขึ้นไป	- คูเบนน้ำ - นาขั้นบันได - ขั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง - ขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง - ฝายชะลอน้ำ - บ่อดักตะกอนดิน - ทางลำเลียงในไร่นา - มาตรการอื่นๆที่เหมาะสม	- ชุมชนบนพื้นที่สูงได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปลุกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และชะลอการไหลบ่าของน้ำ - เกษตรกรในชุมชนบนพื้นที่สูงได้รับเทคโนโลยี ในการพัฒนาการทำ การเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างถูกต้อง ไม่บุกรุกทำลายป่าเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ทำ การเกษตร
3. การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร	พื้นที่เกษตรกรรมที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ดินถล่ม และการชะล้างพังทลายของดิน ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงและพื้นที่ลุ่ม	- คูเบนน้ำ - นาขั้นบันได - ขั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง - ขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง - ฝายชะลอน้ำ	- พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตรเป็นพื้นที่ตัวอย่างสามารถขยายผลในพื้นที่ข้างเคียง โดยความร่วมมือและประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และราษฎร - เกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากระบบนิเวศที่ได้รับการฟื้นฟู และความหลากหลายทางชีวภาพ - เพิ่มพื้นที่สีเขียวจากการปลูกไม้ยืนต้น มีการผลิตและ

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

โครงการสำคัญ	ลักษณะของพื้นที่	มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่แนะนำ	ผลลัพธ์
		- บ่อดักตะกอนดิน - ทางลำเลียงในไร่นา - มาตรการอื่นๆที่เหมาะสม	การใช้ที่ดินอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4. การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่ม-ดอน	พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่ม-ดอนที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน การปรับระดับของพื้นที่ และการเก็บกักน้ำ	- ปรับระดับพื้นที่นา - คูเบนน้ำ - ชุดคูยกร่อง - ฝายชะลอน้ำ - ทางลำเลียงในไร่นา - มาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสม	- สามารถลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ลุ่ม-ดอน และสามารถเก็บกักน้ำและความชุ่มชื้นไว้ในพื้นที่ - เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ดินและน้ำ และสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
5. การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)	- พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพพื้นที่คุณสมบัติของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชส่งผลให้ผลผลิตต่ำ ไม่คุ้มค่าการลงทุน	- คูเบนน้ำ - ชุดคูยกร่อง - ทางลำเลียงในไร่นา - มาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสม	- เกษตรกรลดความเสี่ยงจากการผลิตพืชเดิม ลดภาระของภาครัฐในการชดเชยความเสียหายของผลผลิต - ดินของเกษตรกรได้รับการฟื้นฟูแบบยั่งยืน มีความมั่นคงทางด้านอาหารจากการปลูกพืชแบบผสมผสาน - เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า และมี

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

โครงการสำคัญ	ลักษณะของพื้นที่	มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่แนะนำ	ผลลัพธ์
	- พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยทางด้านกายภาพ แต่ปัจจุบันมีการผลิตเกินความต้องการของตลาด ราคาตกต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน - พื้นที่การผลิตปัจจุบันที่เสี่ยงต่อการไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและเกษตรกรประสงค์จะปรับเปลี่ยน		ความมั่นคงของอาชีพ

หมายเหตุ; การออกแบบระบบอนุรักษ์ดินและน้ำสามารถนำมามาตรการอื่นๆ นอกเหนือจากมาตรการที่แนะนำไว้ได้โดยปรับตามความเหมาะสมของพื้นที่และงบประมาณที่ได้รับของแต่ละโครงการ

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

รูปแบบแนะนำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยวิธีกล

ลำดับ	มาตรการ	ลำดับ	มาตรการ
1.	ฝายชะลอน้ำ ดินซีเมนต์	8.	ชั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง
2.	ฝายชะลอน้ำ ก่อองเกเปี่ยน	9.	คูเบนน้ำรูปสี่เหลี่ยมคางหมู
3.	คูระบายน้ำ	10.	คูเบนน้ำรูปสามเหลี่ยม
4.	ทางลำเลียงในไร่นา	11.	ปรับระดับพื้นที่นา
5.	ท่อลอดถนน	12.	ปรับระดับพื้นที่นาแบบมีคูน้ำ
6.	นาชั้นบันได	13.	ชุดคูยกร่อง
7.	ชั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง	14.	บ่อตักตะกอนดิน

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

ฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ลักษณะและการใช้งาน

เพื่อชะลอความเร็วของน้ำในร่องน้ำธรรมชาติ หรือคูระบายน้ำ
ของระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

กระสอบทรายพลาสติกสาน

บรรจุ Soil Cement อัดแน่น

ทรายหยาบ : ปูนซีเมนต์ = 10 : 1

เมื่อบรรจุแล้วจะมีขนาดประมาณ 40 x 60 x 10 ซม.

โครงการ

- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

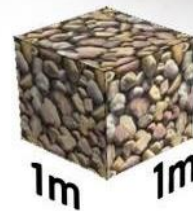

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

ฝายชะลอน้ำกล่องเทเบียน

ลักษณะและการใช้งาน

ใช้งานในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ใช้ชะลอความเร็วของน้ำเพื่อลดความรุนแรงของกระแสน้ำและกัดตะกอนดินในร่องน้ำธรรมชาติหรือคูระบายน้ำ

- กล่องแมทเทรส สวดตาข่ายชุบสังกะสี
- ขนาด 1.00 x 1.00 x 1.00 ม. วางชิดติดกันตลอดแนว
- สวดตาข่ายหกเหลี่ยมขนาด 6 x 8 ซม.
- สวดโครวง 2.7-3.2 มม. ขึ้นไป สวดถัก 2.2 มม. สวดผูก 2.2 มม.

W = ความกว้างของพื้นที่ล่อง

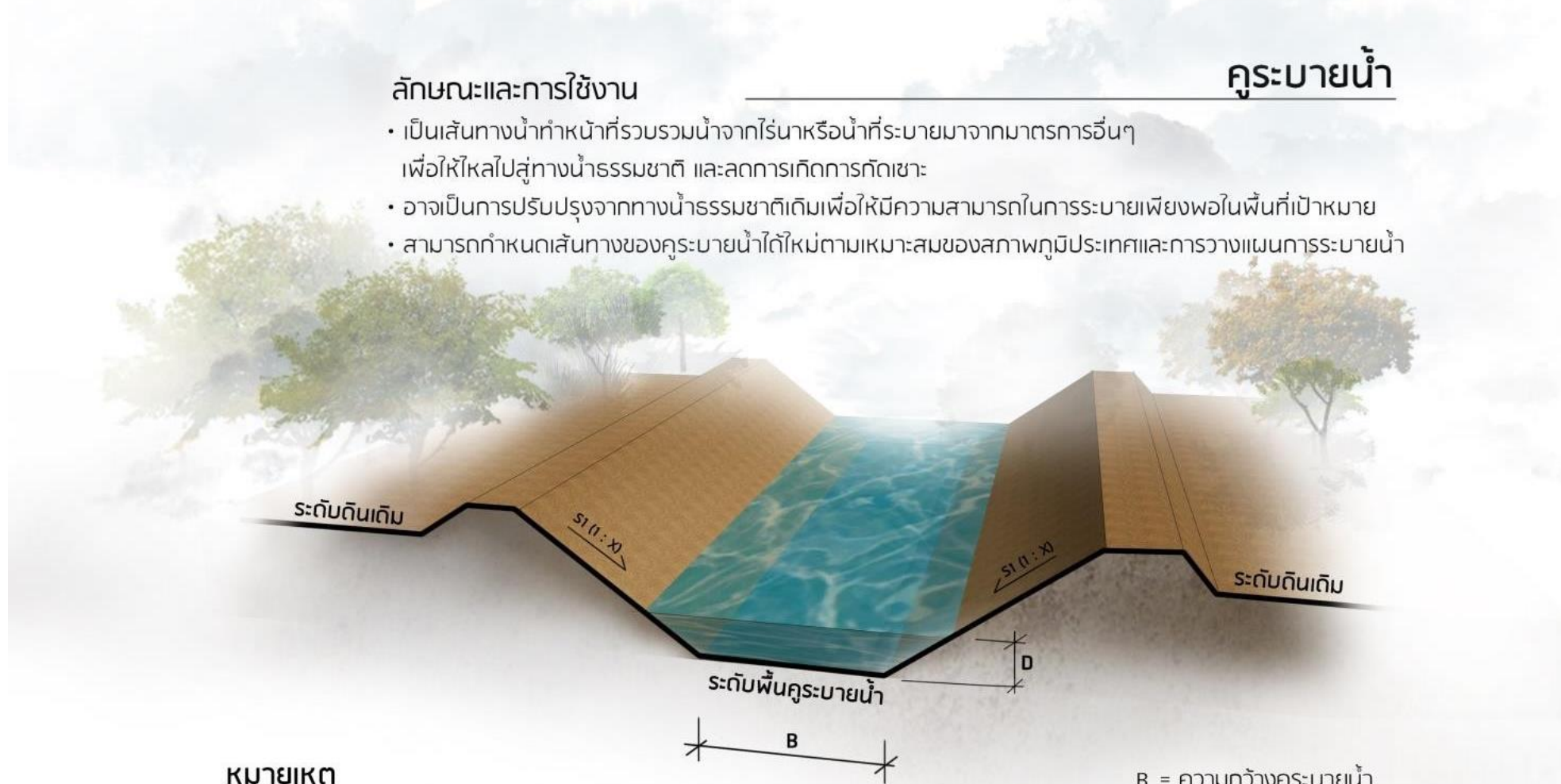

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

คูระบายน้ำ

ลักษณะและการใช้งาน

- เป็นเส้นทางน้ำทำหน้าที่รวบรวมน้ำจากไร่นาหรือน้ำที่ระบายมาจากมาตรการอื่นๆ เพื่อให้ไหลไปสู่ทางน้ำธรรมชาติ และลดการเกิดการกัดเซาะ
- อาจเป็นการปรับปรุงจากทางน้ำธรรมชาติเดิมเพื่อให้มีความสามารถในการระบายเพียงพอในพื้นที่เป้าหมาย
- สามารถกำหนดเส้นทางของคูระบายน้ำได้ใหม่ตามเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศและการวางแผนการระบายน้ำ

หมายเหตุ

เป็นหน้าตัดที่แนะนำ เพื่อการระบายน้ำ

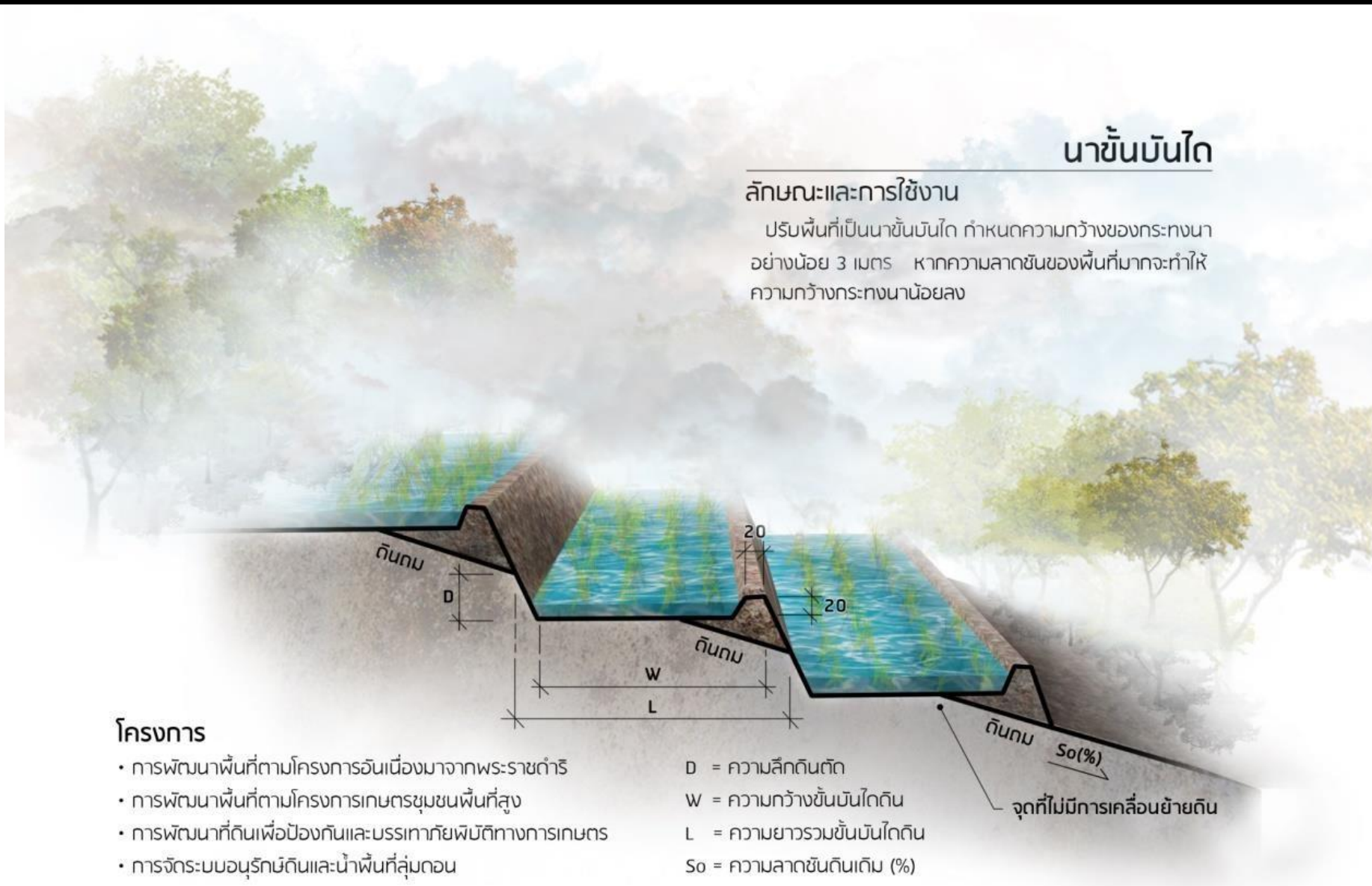
หากต้องการคำนวณปริมาณงาน ควรสำรวจสภาพพื้นที่เดิมประกอบ

B = ความกว้างคูระบายน้ำ

D = ความลึกสูงสุดของน้ำที่จะระบาย

S1 = ความลาดชันด้านข้าง (1 : X)

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

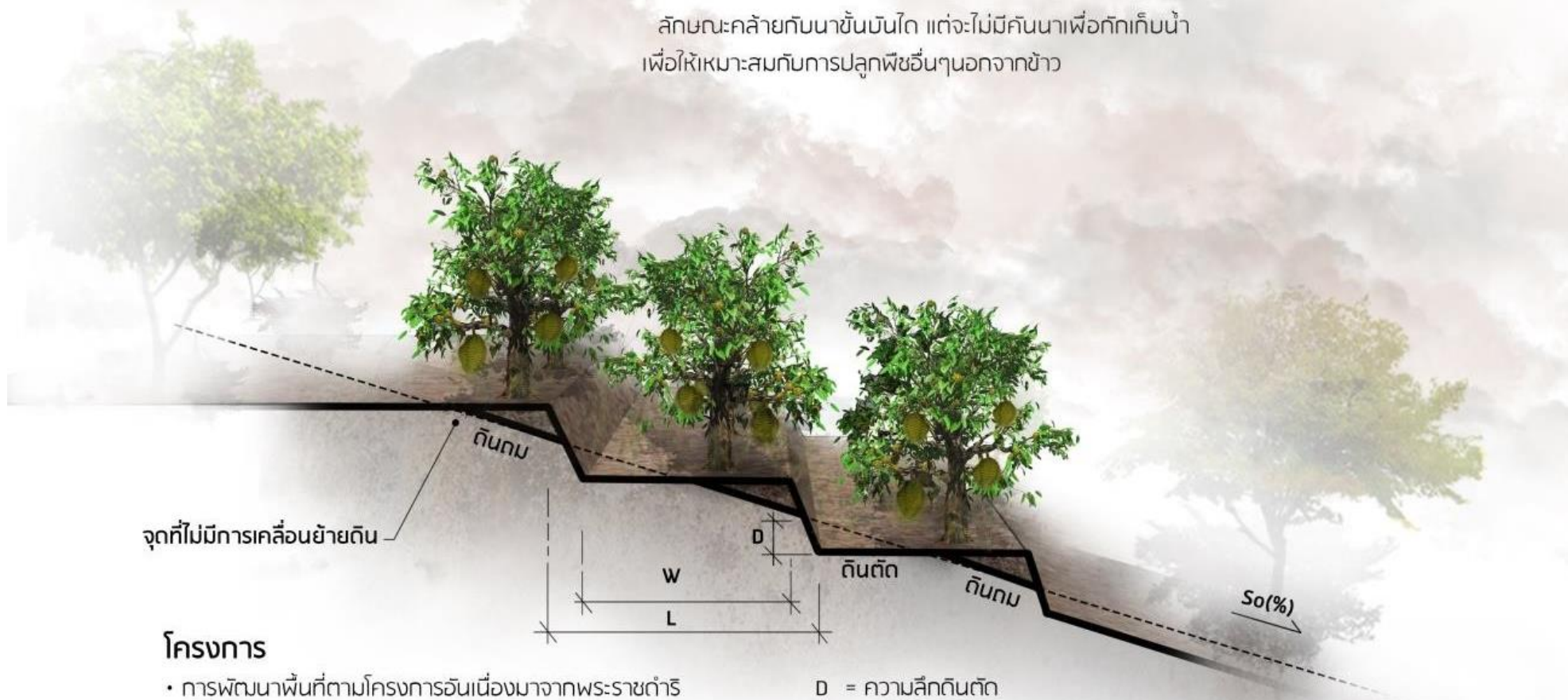

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

ขั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง

ลักษณะและการใช้งาน

ลักษณะคล้ายกับนาขั้นบันได แต่จะไม่มีคันนาเพื่อกักเก็บน้ำ เพื่อให้เหมาะสมกับการปลูกพืชอื่น ๆ นอกจากข้าว

โครงการ

- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

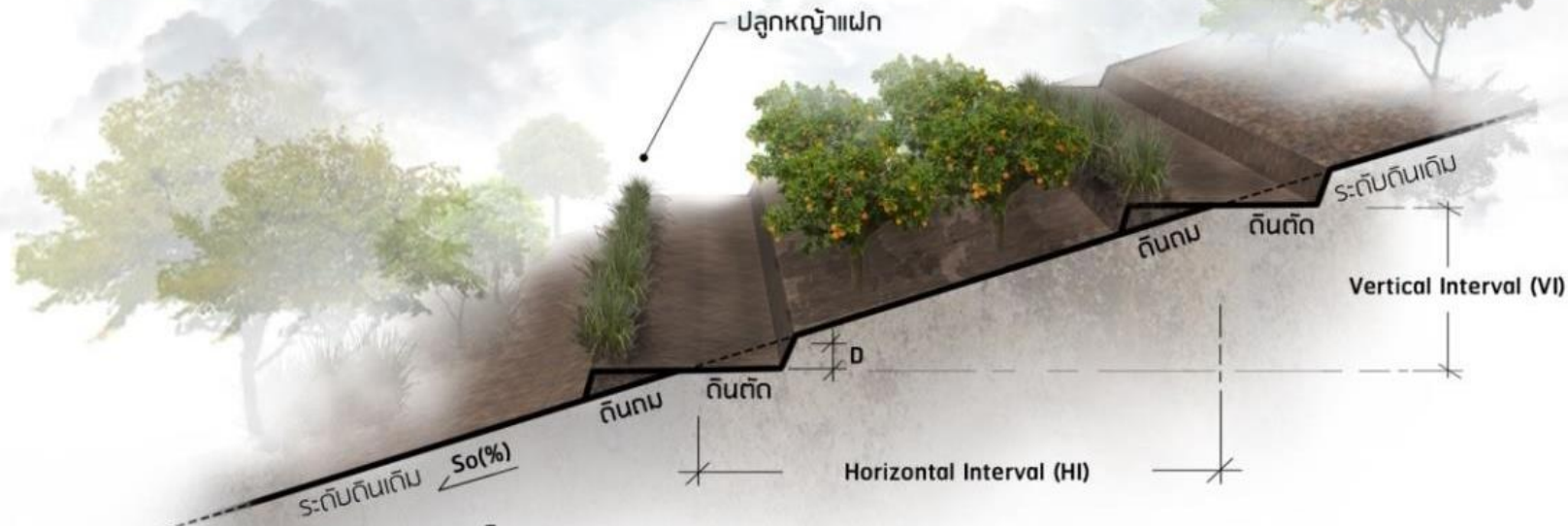
- D = ความลึกดินตัก
- W = ความกว้างขั้นบันไดดิน
- L = ความยาวรวมขั้นบันไดดิน
- So = ความลาดชันดินเดิม (%)

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

ขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง

ลักษณะและการใช้งาน

เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน ลดความเร็ว และปริมาณน้ำที่จะไหลผ่านในพื้นที่ส่วนที่ต่ำลงไป เลือกใช้ในกรณีขั้นบันไดต่อเนื่อง หรือคูเบนน้ำ ไม่เหมาะสมกับพื้นที่

โครงการ

- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

- D = ความลึกดินตัด
- W = ความกว้างขั้นบันไดดิน
- L = ความยาวรวมขั้นบันไดดิน
- So = ความลาดชันดินเดิม (%)

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

คูเบนน้ำรูปสี่เหลี่ยมคางหมู

ลักษณะและการใช้งาน

เพื่อป้องกันน้ำไหลบ่าจากนอกขอบเขต หรือ กั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้ามาในพื้นที่ โดยชุดคูรูปสี่เหลี่ยมคางหมูขวางลาดความชันของพื้นที่เป็นส่วนระบายน้ำ

D = ความลึกคูเบนน้ำ
W = ความกว้างพื้นที่คูเบนน้ำ
So = ความลาดชันดินเดิม (%)

โครงการ

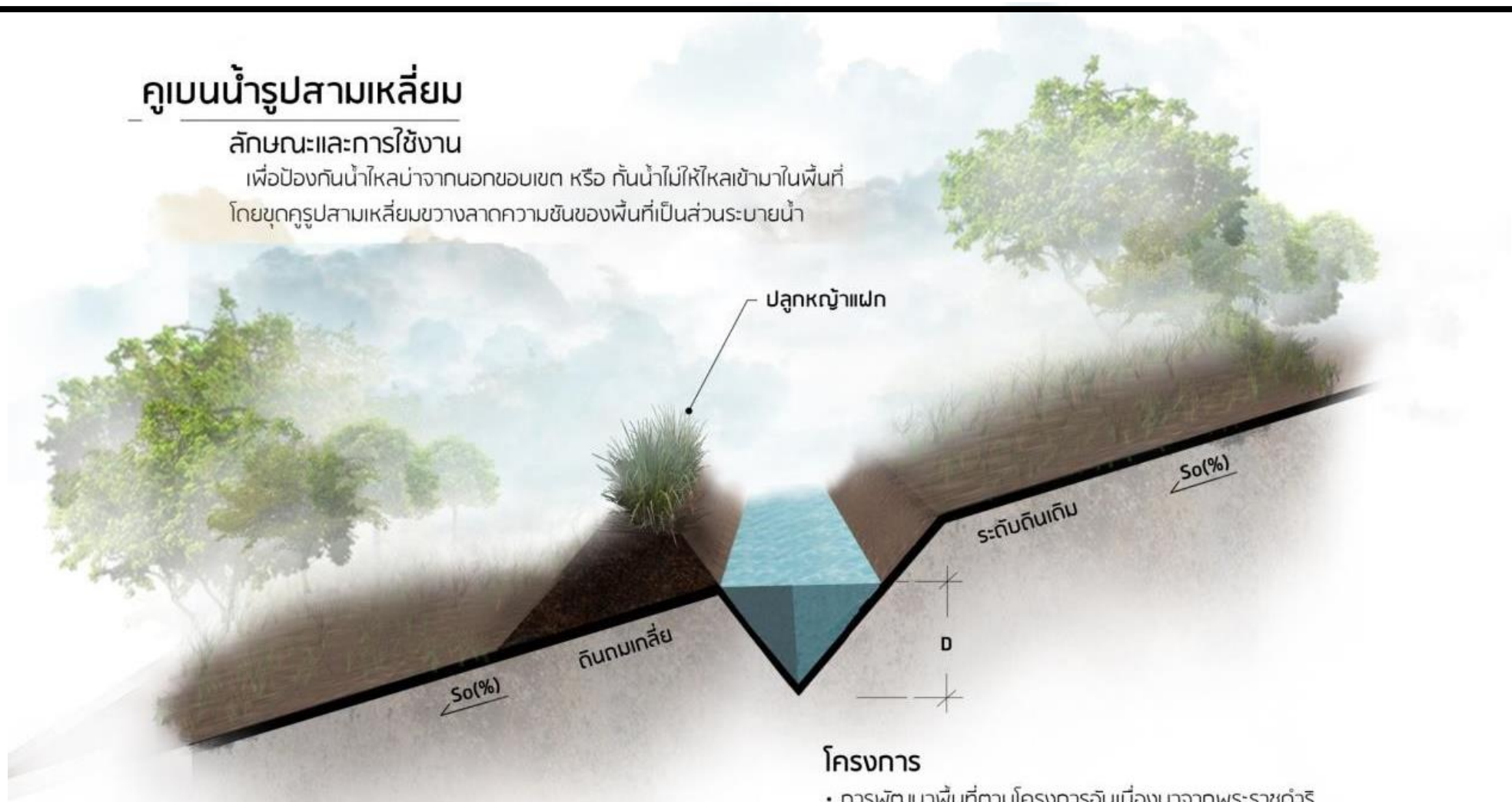
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

คูเบนน้ำรูปสามเหลี่ยม

ลักษณะและการใช้งาน

เพื่อป้องกันน้ำไหลบ่าจากนอกขอบเขต หรือ กั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้ามาในพื้นที่ โดยขุดคูรูปสามเหลี่ยมวางลาดความชันของพื้นที่เป็นส่วนระบายน้ำ

- D = ความลึกคูเบนน้ำ
- W = ความกว้างพื้นที่คูเบนน้ำ
- So = ความลาดชันดินเดิม (%)

โครงการ

- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

งานปรับโครงสร้างพื้นที่การเกษตร

ลักษณะและการใช้งาน

ใช้ในกรณีพื้นที่ค่อนข้างเป็นที่ราบ มีความลาดชัน 0-2% โดยขุดดินลึกประมาณ 70% ของค่าความต่างระดับของด้านสูงและด้านต่ำของแปลง ปรับระดับพื้นแปลงให้ได้ระดับเดียวกัน ดินที่เหลือให้นำไปเสริมคันดินเดิมรอบแปลง

ปรับระดับพื้นที่นา

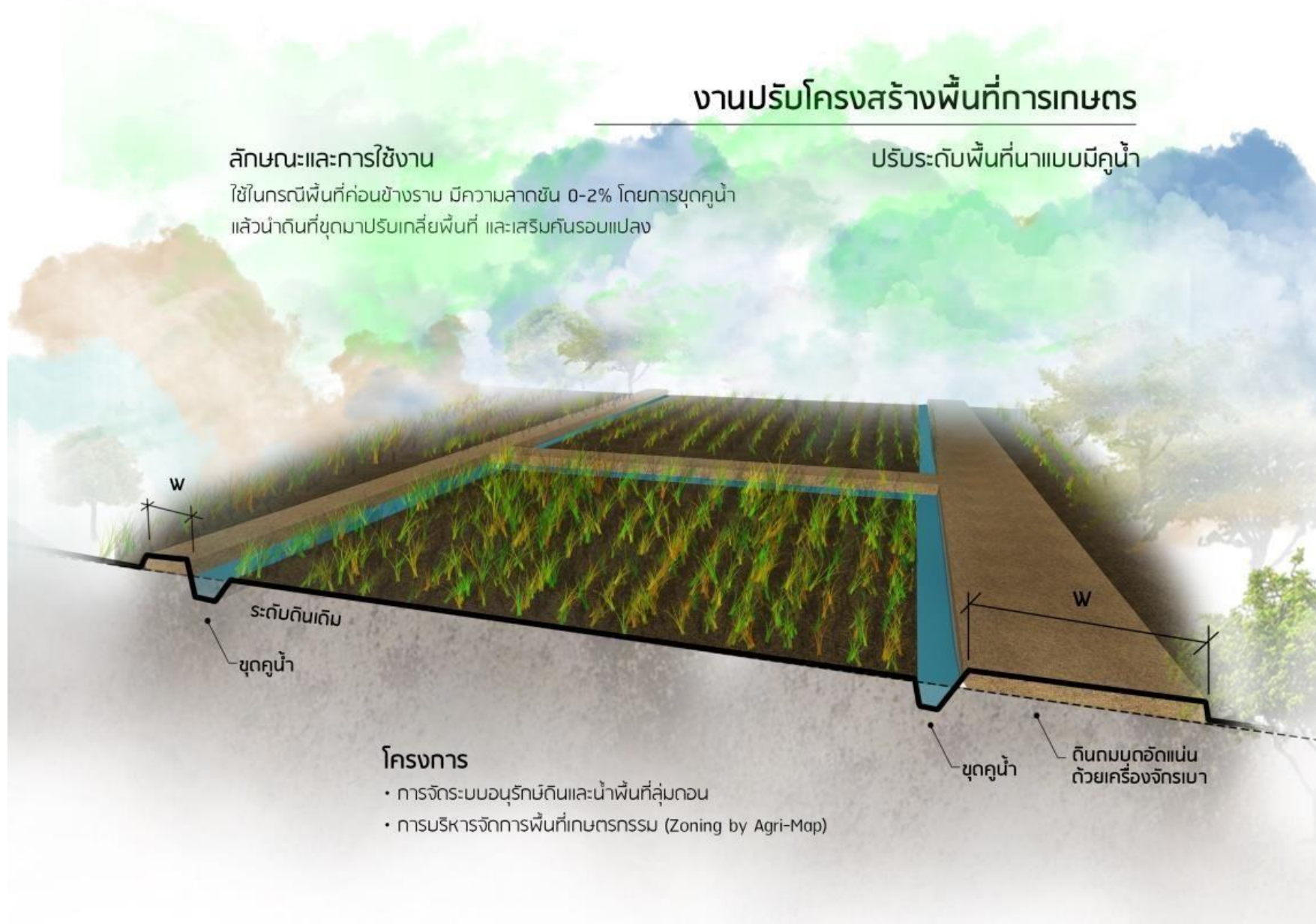

โครงการ

- การจัดการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน
- การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

ดินถมบดอัดแน่น
ด้วยเครื่องจักรเบา

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

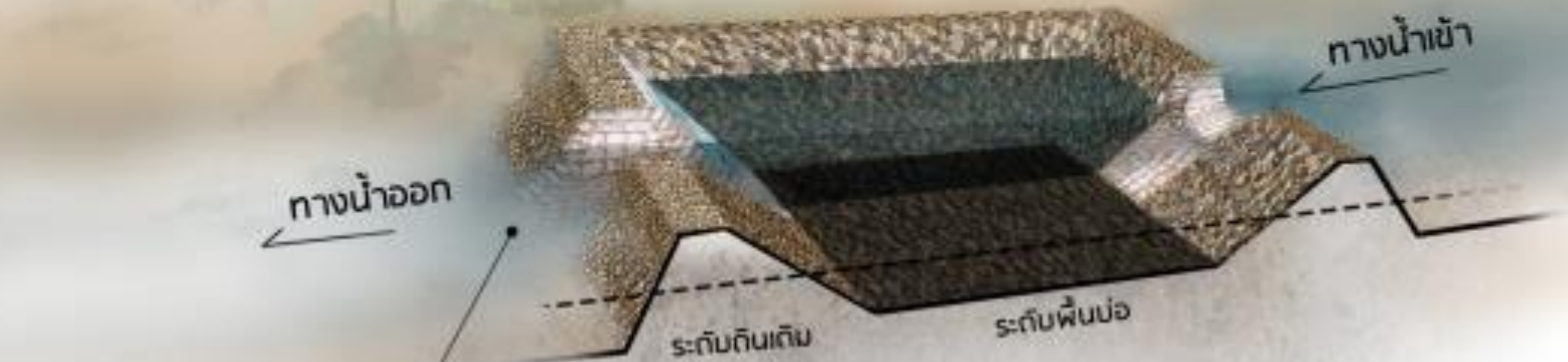

4. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามคู่มือ (ต่อ)

บ่อตกตะกอนดิน

ลักษณะและการใช้งาน

เพื่อตกตะกอนในร่องน้ำธรรมชาติ ไม่ให้โคลนหรือดินไหลลงสู่แหล่งน้ำด้านท้ายน้ำ หรือใช้เป็นบ่อพักน้ำที่รองรับน้ำไหลมาบนผิวดินตลอดจนรองรับน้ำไหลมา ที่ถูกระบายมาจากระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่ด้านเหนือน้ำ

กระสอบทรายพลาสติกสาน

บรรจุ Soil Cement ยึดแน่น
ทรายกลาย : ปูนซีเมนต์ = 10 : 1
เมื่อบรรจุแล้วจะมีขนาดประมาณ 40 x 60 x 10 ซม.

โครงการ

- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการเกษตรชุมชนพื้นที่สูง
- การพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร
- การจัดการอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

5. การสำรวจและออกแบบ

ยกตัวอย่างแผนที่สำรวจหลังออกแบบ
โครงการบริหารจัดการดินและน้ำเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำต้นแบบ

